

wat is daar nou erg aan?

De wil van het volk

FOTO anp

Merkel luistert zó goed naar het volk dat ze het tegenspreekt

LEONIE BREEBAART

Dat een politicus moet luisteren naar het volk, betekent nog niet dat hij het moet gehoorzamen. Dat subtiele verschil werd afgelopen weekend goed uitgelegd in het nieuwe Filosofie Magazine, dat een behartenswaardig artikel wijdde aan Edmund Burke, de vader van het conservatisme. Wie zich verdiept in de geschriften van de Ierse politicus vindt het misschien moeilijk hem helemaal te omarmen, want zijn anti-revolutionaire behoudzucht kan wel erg makkelijk worden ingezet door oude Engelse heertjes die niets zo belangrijk vinden als het vasthouden aan hun privileges, zoals daar zijn: het bezit van riant landhuizen en het in stand houden van eerbiedwaardige tradities als de vossenjacht. Conservatief was Edmund Burke in hoge mate, voorzichtigheid (prudence) was de belangrijkste deugd die een politicus moest betrachten.

Maar nu 'het volk oprukt' en nu dat volk getuige zijn zelfverkleerde leiders ook zo graag de bezem wil halen door onder meer het 'nepparlement', lijkt het tijd Edmund Burke's afkeer van zulke opruimacties in herinnering te roepen, een afkeer die hij zelf bevestigd zag in de terreur waar de Franse Revolutie al snel toe verviel. Luisteren naar je kiezers is altijd een goed idee, vond Burke, maar de politicus moest emotionele

reacties van zijn kiezers vooral niet stimuleren, hij moest ze juist temperen. De ware staatsman neemt de stem van het volk in overweging, maar houdt ook rekening met het grotere geheel van overgeërfde wetten en tradities - en niet te vergeten met zijn eigen politieke geweten. Soms moet je het volk daarom krachtig tegenspreken.

En dat is nou iets wat ik mis in de Nederlandse politiek, die gegijzeld wordt door de angst kiezers aan Geert Wilders te verliezen, wat er misschien mee samenhangt dat de partij die zich het meest door Burke zou móeten laten inspireren, de VVD, wordt geكاapt door ruggegraatloze liberalen als Halbe Zijlstra, een man die het volk maar wat graag naar de mond praat. Hoe dan ook, lijkt de kunst het volk tegen te spreken vooral over de grens te worden beoefend, namelijk door Angela Merkel. Haar wordt vaak verweten dat ze niet luistert naar haar volk, maar uit haar Nieuwjaarstoespraak (online zo terug te vinden) blijkt alleen dat ze 'het volk' tegenspreekt. Wat echt iets heel anders is. Begreep de Bundeskanzlerin de angst voor islamitische terreur? Jazeker, maar verder dan een boerkaverbod wil ze niet gaan. Begreep ze de aversie tegen de hopeloos trage EU? Absoluut, maar helaas kan Duitsland niet zonder. Begreep ze het verwijt van 'sommigen' dat het parlement alleen de elite bedient? Nou nee, dat dan weer niet. Die 'karikatuur' moest krachtig weersproken worden. Want waar wordt nu béter geluisterd dan in de parlementaire democratie? "Ze accepteert, nee, eist tegenspraak en kritiek", zei Merkel. "Kritiek die vreedzaam en met respect voor het individu naar voren gebracht wordt, die oplossingen en compromissen zoekt en die niet hele groepen buitensluit."

Ik moet bekennen, toen ik dat op internet las, kreeg ik een brok in

mijn keel. Zo'n ode aan onze eigen parlementaire traditie, zo'n stoer antwoord op de clichés van het populisme, dat zou ik hier ook weleens willen horen.